

Prima instanță: (Judecătoria Bălți, sediul Sîngerei) C. Cheptea

Instanța de apel: (Curtea de Apel Bălți) S. Procopciuc, A. Garbuz, E. Grumeza

DECIZIE

27 decembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței,
judecători

Iuliana Oprea
Ala Cobăneanu
Ion Druță
Dumitru Visternicean
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de Colgiu Eleonora, prin intermediul avocatului Rusanovschi Iulian,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Colgiu Eleonora împotriva Consiliului raional Sîngerei cu privire la restituirea bunurilor confiscate ilegal sau încasarea contravalorii bunurilor confiscate,

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 12 septembrie 2017, prin care a fost admis apelul declarat de Consiliul raional Sîngerei, casată integral hotărârea Judecătoriei Bălți (sediul Sîngerei) din 24 ianuarie 2017 și pronunțată o nouă hotărâre, prin care cererea de chemare în judecată înaintată de Colgiu Eleonora împotriva Consiliului raional Sîngerei cu privire la restituirea bunurilor confiscate ilegal sau încasarea contravalorii bunurilor confiscate, a fost respinsă,

c o n s t a t ă:

La 08 februarie 2016, Colgiu Eleonora a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului raional Sîngerei cu privire la restituirea bunurilor confiscate ilegal sau încasarea contravalorii bunurilor confiscate.

În motivarea cererii de chemare în judecată, a invocat că tatăl său, Gafenco Vasile, în iarna anului 1941 a fost deportat în Siberia, iar averea sa a fost ilicit și abuziv confiscată de autoritățile sovietice.

De asemenea, a menționat că la 16 martie 1942 tatăl său, Gafenco Vasile a decedat în regiunea Arhanghelsk, iar după decesul tatălui, împreună cu mama Elena, frații Valeriu, Valentina și Elisabeta s-au refugiat în România.

Reclamanta reiterează că la moment, numai ea a rămas în viață. Calitatea sa de moștenitor se atestă prin certificatul de moștenitor nr. 48 din 28 aprilie 2015, prin care se confirmă că este unicul moștenitor al lui Gafenco Vasile.

La fel, invocă faptul că deține și cetățenia Republicii Moldova.

La data de 16 noiembrie 2015, a fost emis certificatul de reabilitare și eliberat de Procuratura Generală, prin care se atestă că Gafenco Vasile a fost reabilitat de către Procuratura RSSM la 30 martie 1989.

Astfel, la 15 decembrie 2015 a depus la Comisia Specială de pe lângă Consiliul raional Sîngerei cerere prealabilă, prin care a solicitat restituirea tuturor bunurilor care au aparținut cu titlu de proprietate lui Gafenco Vasile sau contravaloarea în bani a acestora.

Însă, prin răspunsul Consiliului raional Sîngerei din 15 ianuarie 2016, cererea prealabilă a fost respinsă pe motiv că nu deține cetățenia Republicii Moldova, precum și din motiv că nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile scoase din circuitul civil ce nu au legătură cu represiunile politice și faptul că asemenea cereri se depun în termen de 3 ani de la data aducerii la cunoștință a persoanei despre decizia de reabilitare.

Consideră că Consiliul raional Sîngerei neîntemeiat a respins cererea prealabilă din următoarele considerente.

Astfel, reclamanta menționează că deține și cetățenia Republicii Moldova, iar art. 12 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225 din 08 decembrie 1992, stabilește această restricție (deținerea cetățeniei Republicii Moldova) doar față de persoanele care au fost supuse direct represiunilor, nu și față de moștenitorii acestora.

La fel, consideră că Comisia Specială de pe lângă Consiliul raional Sîngerei a interpretat eronat prevederile art. 12 alin. (2) din legea menționată, care prevede că nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice. Or, această prevedere legală se referă la bunurile imobile ce au fost naționalizate din motive ce nu au legătură cu represiunile politice, însă tatăl său, Gafenco Vasile a fost lipsit de bunurile sale anume din cauza represiunilor politice.

În ceea ce privește termenul invocat de Comisia Specială de pe lângă Consiliul raional Sîngerei, menționează că despre faptul reabilitării a aflat la 16 noiembrie 2015 prin intermediul certificatului eliberat de Procuratura Generală, iar către Comisie s-a adresat în termen de o lună.

Reclamanta Colgiu Eleonora solicită restituirea bunurilor confiscate și anume locuința cu suprafața de 200 m.p. și teren aferent de 7000 m.p., savian pentru oi de 50 m.p. și alte dependințe cu suprafața de 80 m.p. sau contravaloarea acestor bunuri, restituirea a 11 ha 25 ari și 5000 m.p. de vii, 5 ha 50 ari teren arabil, 2 ha de islaz, 50 ari de teren neprelucrat ce se aflau în orașul Sîngerei sau contravaloarea acestora, restituirea celor 50 ha de teren acordate în anul 1928 prin Legea pentru împrumutarea foștilor deputați din Sfatul Țării precum și a foștilor membri ai guvernelor autonome ale Basarabiei care au înfăptuit Unirea Basarabiei cu Țara Mumă sau contravaloarea acestuia.

Pe parcursul examinării cauzei, a fost prezentat cuantumul și modalitatea de calcul a valorii bunurilor ce urmează a fi restituite de către Consiliul raional Sîngerei, solicitînd astfel încasarea contravalorii bunurilor ce urmează a fi restituite în sumă totală de 2.416,250 lei (f.d. 33).

Prin hotărârea Judecătorei Bălți (sediul Sîngerei) din 24 ianuarie 2017, acțiunea înaintată de Colgiu Eleonora a fost admisă parțial.

S-a încasat de la Consiliul raional Sîngerei în beneficiul Eleonorei Colgiu echivalentul bănesc al bunurilor confiscate în sumă totală de 2039250 lei, care se compune din 820000 lei – valoarea construcțiilor – casă de locuit cu suprafața de 200 m.p., construcții accesorii cu suprafața totală de 130 m.p. și a terenului aferent casei cu suprafața totală de 700 m.p.; 765000 lei valoarea celor 50 ha teren arabil amplasat în extravilanul comunei Rădoaia, raionul Sîngerei și 454250 lei valoarea terenurilor agricole cu suprafața totală de 19 ha 75 ari, amplasate în extravilanul orașului Sîngerei și care se compun din 11 ha 25 ari teren agricol, 50 ari – vii, 5 ha 50 ari teren arabil, 2 ha – islaz și 50 ari – teren neprelucrat.

La 23 februarie 2017, Consiliul raional Sîngerei a declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Bălți (sediul Sîngerei) din 24 ianuarie 2017 (f.d. 124-125).

La 27 februarie 2017, Colgiu Eleonora, prin intermediul avocatului Rusanovschi Iulian a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe (f.d. 126).

Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017, a fost restituită cererea de apel declarată de Colgiu Eleonora ca fiind depusă cu omiterea termenului (f.d. 153).

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 12 septembrie 2017, a fost admis apelul declarat de Consiliul raional Sîngerei, casată integral hotărârea Judecătorei Bălți (sediul Sîngerei) din 24 ianuarie 2017 și pronunțată o nouă hotărâre, prin care cererea de chemare în judecată înaintată de Colgiu Eleonora împotriva Consiliului raional Sîngerei cu privire la restituirea bunurilor confiscate ilegal sau încasarea contravalorii bunurilor confiscate, a fost respinsă.

La 06 noiembrie 2017, Colgiu Eleonora prin intermediul avocatului Rusanovschi Iulian a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

Recurenta Colgiu Eleonora, în motivarea recursului a menționat că instanța de apel nu s-a expus asupra pretenției cu privire la restituirea în natură a casei individuale de locuit și a terenului aferent, reieșind din faptul că acest imobil există în natură.

Menționează că instanța de apel urma să accepte ca probă evaluarea Bursei Imobiliare ”LARA”, sau în cazul în care nu era de acord cu valoarea de piață a casei individuale de locuit, să se pronunțe asupra capătului de cerere cu privire la restituirea în natură a imobilului sau a unui alt spațiu locativ amenajat.

Acest aspect nu a fost elucidat de instanța de apel, fapt ce a dus la pronunțarea unei decizii neîntemeiate.

La fel, a reiterat că instanța de apel nu a motivat din ce cauză nu poate fi restituită în natură casa individuală de locuit cu anexele acesteia și/sau a unui alt imobil echivalent.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Bălți a emis dispozitivul deciziei la 12 septembrie 2017, iar la 23 octombrie 2017, Colgiu Eleonora, prin intermediul avocatului Rusanovschi Iulian a recepționat decizia motivată a instanței de apel (f.d. 173).

Astfel, recursul declarat de Colgiu Eleonora prin intermediul avocatului Rusanovschi Iulian la 06 noiembrie 2017, se consideră depus în termenul prevăzut de lege.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 20 decembrie 2017, s-a declarat admisibil recursul înaintat de către Colgiu Eleonora împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 12 septembrie 2017 și s-a transmis în Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție pentru a fi examinat în fond.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului în raport cu temeiurile cererii de recurs, Colegiul consideră necesar de a admite recursul din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

La caz se constată că, la 15 decembrie 2015 Colgiu Eleonora a depus la Comisia Specială de pe lângă Consiliul raional Sîngerei cerere prealabilă, prin care a solicitat restituirea tuturor bunurilor care au aparținut cu titlu de proprietate tatălui său, Gafenco Vasile sau contravaloarea în bani a acestora.

Prin răspunsul Consiliului raional Sîngerei din 15 ianuarie 2016, cererea prealabilă a fost respinsă pe motiv că nu deține cetățenia Republicii Moldova, precum și din motiv că nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile scoase din circuitul civil ce nu au legătură cu represiunile politice și faptul că asemenea cereri se depun în termen de 3 ani de la data aducerii la cunoștință a persoanei despre decizia de reabilitare.

Ne fiind de acord cu răspunsul la cererea prealabilă, Colgiu Eleonora a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului raional Sîngerei, solicitînd restituirea bunurilor confiscate sau contravaloarea acestora.

Prin hotărârea Judecătoriei Bălți (sediul Sîngerei) din 24 ianuarie 2017, acțiunea înaintată de Colgiu Eleonora a fost admisă parțial.

S-a încasat de la Consiliul raional Sîngerei în beneficiul Eleonorei Colgiu echivalentul bănesc al bunurilor confiscate în sumă totală de 2039250 lei, care se compune din 820000 lei – valoarea construcțiilor – casă de locuit cu suprafața de 200 m.p., construcții accesorii cu suprafața totală de 130 m.p. și a terenului aferent casei cu suprafața totală de 700 m.p. ; 765000 lei valoarea celor 50 ha teren arabil amplasat în extravilanul comunei Rădoia, raionul Sîngerei și 454250 lei valoarea terenurilor agricole cu suprafața totală de 19 ha 75 ari, amplasate în extravilanul

orașului Sîngerei și care se compun din 11 ha 25 ari teren agricol, 50 ari – vii, 5 ha 50 ari teren arabil, 2 ha – islaz și 50 ari – teren neprelucrat.

La 23 februarie 2017, Consiliul raional Sîngerei a declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Bălți (sediul Sîngerei) din 24 ianuarie 2017 (f.d. 124-125).

La 27 februarie 2017, Colgiu Eleonora, prin intermediul avocatului Rusanovschi Iulian a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe (f.d. 126).

Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017, a fost restituită cererea de apel declarată de Colgiu Eleonora ca fiind depusă cu omiterea termenului (f.d. 153).

Fiind investită cu judecarea apelului declarat de Consiliul raional Sîngerei, Curtea de Apel Bălți a dat o soluție contrarie de respingere a pretențiilor înaintate de Colgiu Eleonora.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră soluția instanței de apel dată în prezentul litigiu drept una superficială, or aceasta a omis să se expună asupra tuturor argumentelor din cererea de chemare în judecată.

În conformitate cu art. 239 Codul de procedură civilă, hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 241 alin.(5) Codul de procedură civilă, în motivare se indică circumstanțele pricinii constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitor la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (5) Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

În conformitate cu art. 390 alin. (1) lit. e), f) Codul de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă; concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Instanța de recurs reține că în cererea de chemare în judecată, Colgiu Eleonora a solicitat restituirea bunurilor confiscate și anume locuința cu suprafața de 200 m.p. și teren aferent de 7000 m.p., savian pentru oi de 50 m.p. și alte dependințe cu suprafața de 80 m.p. sau contravaloarea acestor bunuri, restituirea a 11 ha 25 ari și 5000 m.p. de vii, 5 ha 50 ari teren arabil, 2 ha de islaz, 50 ari de teren neprelucrat ce se aflau în orașul Sîngerei sau contravaloarea acestora.

Cu referire la pretențiile înaintate de Colgiu Eleonora privind restituirea casei de locuit și a terenului aferent reieșind din faptul că acest imobil există în natură, Colegiul reține că intimata a solicitat restituirea casei de locuit și doar cu titlu de excepție restituirea unei alte case de locuit sau contravaloarea acesteia.

La caz, instanța constatînd că casa de locuit a fost transformată succesiv în sediu al poștei, sediu al statului major al regimentului român din zonă, apoi în

instituție de învățământ (f.d. 117), nu a motivat din ce motiv nu este posibil restituirea în natură a casei de locuit cu anexele acesteia și sau a unui alt imobil echivalent, dar și-a motivat concluziile analizând doar varianta restituirii contravalorii casei de locuit și a anexelor acesteia.

În motivarea concluziilor sale, instanța de apel a constatat că încasarea sumei de 820000 lei în contul valorii construcțiilor – casei de locuit cu suprafața de 200 m.p., construcții accesorii cu suprafața totală de 130 m.p. și a terenului aferent casei, este contrară prevederilor art. 12 al Legii nr. 1225 din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, care prevede că bunurile imobiliare se evaluează în baza calculului efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii.

Însă, instanța de apel nu s-a expus asupra pretenției cu privire la restituirea în natură a casei de locuit și a terenului aferent, având în vedere că acest bun imobil există în natură.

Deci, Colegiu reține că instanța de apel în decizia emisă nu s-a pronunțat asupra acestei cerințe esențiale invocate în cererea de chemare în judecată.

Or, această cerință invocată în cererea de chemare în judecată este importantă pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

Abținerea instanței de apel de la furnizarea unui răspuns explicit în privința pretențiilor înaintate în cazul pronunțării unei noi hotărâri de respingere a acțiunii, constituie o încălcare a art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, deoarece Eleonorei Colgiu nu i-a fost acordată posibilitatea de a ști dacă argumentele invocate în cererea de chemare în judecată au fost neglijate sau respinse, respectiv motivele respingerii acestora, fiind astfel lăsată într-o stare de incertitudine și creată impresia că nu a fost auzită.

Or, în sensul art. 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

Potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una din garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și aceasta presupune obligațiunea instanțelor judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Prin urmare, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (cauza Hiro Balani vs Spania, 1994).

Deci, decizia atacată cu recurs este una incompletă, iar nemotivarea unei hotărâri judecătorești încalcă dreptul părților la un proces echitabil, garantat de art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Prin urmare, Colegiul reține că decizia instanței de apel are un caracter superficial și evaziv, fapt care servește drept temei de casare cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, eroarea judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. c) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

A admite recursul declarat de Colgiu Eleonora prin intermediul avocatului Rusanovschi Iulian.

A casa integral decizia Curții de Apel Bălți din 12 septembrie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Colgiu Eleonora împotriva Consiliului raional Sîngerei cu privire la restituirea bunurilor confiscate ilegal sau încasarea contravalorii bunurilor confiscate, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Iuliana Oprea

judecători

Ala Cobăneanu

Ion Druță

Dumitru Visternicean

Dumitru Mardari